

Kavayitri Bahinabai Chaudhari North Maharashtra University, Jalgaon

Revised Structure of B. A. (Faculty of Humanities) Under CBCS Pattern

2022-2023

Semester	<u>Discipline Specific Core Course</u> DSC	<u>Ability Enhancement Compulsory Courses</u> AEC	<u>Skill Enhancement Course</u> SEC	<u>Discipline Specific Elective Courses</u> DSE	<u>Generic Elective</u> GE
I Credits: 18 (06 Papers)	Compulsory English (03) DSC 1A(03) DSC 2A (03) DSC 3A (03) DSC 4A (03) DSC 5A (03)	-----	-----	-----	-----
II Credits: 18 (06 Papers)	Compulsory English (03) DSC 1B (03) DSC 2B (03) DSC 3B (03) DSC 4B (03) DSC 5B (03)	-----	-----	-----	-----
III Credits: 22 (07 Papers)	Compulsory English (03) DSC 1A (Lang.- MIL 1) (03) DSC 2A (Soc. Sci.) (03) DSC 3A (Soc. Sci.) (03)	-----	SEC 1A (02)	DSE 1A (04) DSE 2A (04)	-----
IV Credits: 22 (07 Papers)	Compulsory English (03) DSC 1B (Lang. – MIL2) (03) DSC 2B (Soc. Sci.) (03) DSC 3B (Soc. Sci.) (03)	Environment Studies (Non Credit) General Knowledge (Non Credit)	SEC 1B (02)	DSE 1B (04) DSE 2B (04)	-----
V Credits: 21 (07 Papers)	DSC 1A (Lang.- MIL 3) (03)	AEC 1A English Communication (02)	SEC 2* (02 + 02 = 04)	DSE 3A (04) DSE 4A (04)	DSC 2A (Soc. Sci. - GE 1A) (03) DSC 3A (Soc. Sci. - GE 2A) (03)
VI Credits: 21 (07 Papers)	DSC 1B (Lang.- MIL 4) (03)	AEC 1B English Communication (02)		DSE 3B (04) DSE 4B (04)	DSC 2B (Soc. Sci. - GE 1B) (03) DSC 3B (Soc. Sci. - GE 2B) (03)
Total Credits: 122	22 * 3 = 66	02 * 02 = 04	02 * 04 = 08	08 * 04 = 32	04 03 = 12

* Project Writing (02 Credits + 02 Credits = 04 Credits)

टीपा –

➤ **MIL (सत्र तीन ते सहा) व GE (सत्र पाच व सहा) -**

<ul style="list-style-type: none">• सत्र तीन, चार, पाच व सहा यांमधील इंग्रजी वगळता अन्य सर्व भाषा विषयांच्या DSC (General Papers) अभ्यासपत्रिका MIL अभ्यासपत्रिका म्हणून विचारात घेतल्या जातील. ही अभ्यासपत्रिका चारही सत्रांमध्ये अनिवार्य स्वरूपाची आहे.
<ul style="list-style-type: none">• सत्र पाच व सहा यांमधील सामाजिक शास्त्रांमधील सर्व विषयांच्या DSC (General Papers) अभ्यासपत्रिका Generic Elective (GE) अभ्यासपत्रिका म्हणून विचारात घेतल्या जातील. सत्र पाच व सहा यांमध्ये अशा प्रत्येकी दोन (GE 1 & 2) अभ्यासपत्रिका विद्यार्थ्यांनी अभ्यासणे अनिवार्य आहे.

➤ **सत्र तीन SEC 1A (02 Credits) व सत्र चार SEC 1B (02 Credits) –**

<ul style="list-style-type: none">• सत्र तीन, चार, पाच व सहा यांमधील SEC ही अभ्यासपत्रिका प्रवेशित सर्व विद्यार्थ्यांसाठी अनिवार्य राहिल. (प्रत्येक विषयाची स्वतंत्र SEC अभ्यासपत्रिका राहणार नाही.)
<ul style="list-style-type: none">• सत्र तीन व चारमध्ये SEC- Introduction to Research Methodology in Humanities या शीर्षकाची अभ्यासपत्रिका राहिल.
<ul style="list-style-type: none">• सदर अभ्यासपत्रिकेच्या अभ्यासक्रमात प्रत्येक सत्रासाठी 02 Credits असतील. सत्र तीनसाठी SEC 1 A - Introduction to Research Methodology in Languages (02 Credits) आणि सत्र चारसाठी SEC 1 B - Introduction to Research Methodology in Social Sciences (02 Credits) अशा अभ्यासपत्रिका असतील. त्यांचा अभ्यासक्रम सोबत जोडलेला आहे.
<ul style="list-style-type: none">• सदर अभ्यासपत्रिकेचे अध्यापन करताना महाविद्यालयातील भाषा व सामाजिक शास्त्रे विषयाच्या अध्यापकांमध्ये घटकांनुसार अध्यापन करणेबाबत नियोजन करावे. त्यासाठी एका SEC समन्वयकाची नियुक्ती महाविद्यालयाच्या प्राचार्यांनी करावी.
<ul style="list-style-type: none">• दोन्ही सत्रांमधील अभ्यासपत्रिकांची प्रत्येकी १०० गुणांची (६० + ४०) परीक्षा महाविद्यालयाच्या स्तरावर ३० मार्चपर्यंत घेतली जाईल.
<ul style="list-style-type: none">• सदर अभ्यासपत्रिका अध्यापनाचे आणि अभ्यासपत्रिकेच्या परीक्षेचे माध्यम मराठी राहिल.

➤ सत्र पाच व सहा SEC 2 (02 Credits = 04 Credits) –

सदर अभ्यासपत्रिका Project Writing (प्रकल्प लेखन) ही असेल.	
सत्र पाचवे	<ul style="list-style-type: none"> जुलै महिन्यात तृतीय वर्षात प्रवेशित प्रत्येक विद्यार्थ्यांने प्रकल्प मार्गदर्शक म्हणून आपल्या DSE (स्पेशल) विषयाच्या एका अध्यापकाची निवड करावी.
	<ul style="list-style-type: none"> ऑगस्टमध्ये प्रत्येक विद्यार्थ्यांने प्रकल्प लेखनासाठी आपापल्या DSE (स्पेशल) विषयामधील कोणत्याही एका घटकाची निवड मार्गदर्शकांशी चर्चा करून करावी. मार्गदर्शकांनी वर्गात विद्यार्थ्यांशी चर्चा करून त्यांचे प्रकल्प लेखनाचे विषय निश्चित करावेत.
	<ul style="list-style-type: none"> प्रत्येक विद्यार्थ्यांने मार्गदर्शकांच्या मार्गदर्शनाखाली प्रकल्प लेखन विषयाचा आराखडा तयार करावा. प्रकल्प लेखनाचा आराखडा महाविद्यालयातील संबंधित विषयाचे विभागप्रमुख आणि मार्गदर्शक यांच्या समितीकडून मान्य करून घेणे अनिवार्य आहे. मान्य झालेली आराखड्याची एक प्रत संबंधित मार्गदर्शक व विभागप्रमुख यांच्या स्वाक्षरीने संबंधित विभागात ३० सप्टेंबरपर्यंत जमा करावी.
	<ul style="list-style-type: none"> प्रकल्पाच्या आराखड्यानुसार प्रत्यक्ष कामाला विद्यार्थ्यांने सुरुवात करून सत्राच्या अखेरीस (म्हणजे नोव्हेंबर अखेरपर्यंत) त्याबाबतचा प्रगती अहवाल मार्गदर्शकांकडे सादर करावा.
सत्र सहावे	<ul style="list-style-type: none"> पाचव्या सत्रात प्रकल्प लेखनाबाबत विद्यार्थ्यांनी केलेल्या केलेल्या कामाचा परामर्श मार्गदर्शकांनी प्रत्यक्ष वर्गात त्यांच्याशी चर्चा करून सहाव्या सत्राच्या प्रारंभी घ्यावा. आणि त्याबाबत सूचना द्याव्यात.
	<ul style="list-style-type: none"> प्रकल्प लेखनविषयावरील एक शोधनिबंध / लेख विद्यार्थ्यांने प्रकल्प जमा करण्यापूर्वी प्रकाशित करणे आवश्यक आहे. शोधनिबंध / लेख महाविद्यालयाच्या नियतकालिकात, भितीपत्रिकेत, वृत्तपत्रे, नियतकालिके, संपादित पुस्तक अशा कोणत्याही ठिकाणी प्रकाशित करता येईल.
	<ul style="list-style-type: none"> विद्यार्थ्यांनी प्रकल्प लेखन पूर्ण करून सहाव्या सत्राच्या अखेरीस (३० मार्चपर्यंत) प्रकल्प मार्गदर्शकांकडे जमा करावा.
	<ul style="list-style-type: none"> सदर अभ्यासपत्रिकेचे मूल्यमापन दोन्ही सत्रांचे मिळून एकत्रित स्वरूपात केले जाईल. प्रकल्प लेखन असल्यामुळे त्याचे एकूण 04 क्रेडिट होतील. त्यासाठी विद्यार्थ्यांने जमा केलेल्या प्रकल्पाचे मूल्यमापन केले जाईल.
	<ul style="list-style-type: none"> प्रकल्प लेखनाचे मूल्यमापन महाविद्यालयाच्या स्तरावर संबंधित मार्गदर्शकांकडून केले जाईल. मूल्यमापनासाठी शंभर गुण असतील. त्याची विभागणी खालीलप्रमाणे असेल. <ul style="list-style-type: none"> विद्यार्थ्यांने जमा केलेला प्रकल्प – साठ गुण प्रकल्पाबाबत मौखिक परीक्षा / सादरीकरण – चाळीस गुण (प्रकल्पाचा विषय घेऊन 'आविष्कार' संशोधन स्पर्धेत विद्यार्थी सहभागी झाल्यास किंवा चर्चासत्र / परिषद यांमध्ये विद्यार्थ्यांने शोधनिबंध सादर केल्यास त्याला अंतर्गत

	<p>परीक्षेच्या चाळीस गुणांपैकी दहा गुण दिले जातील. उर्वरित तीस गुणांसाठी मौखिक परीक्षा / सादरीकरण घेतले जाईल.)</p>
	<ul style="list-style-type: none">• प्रकल्प लेखनाची नियमावली –१. प्रकल्प लेखन किमान ३०-४० पृष्ठसंख्येचे असावे.२. प्रकल्प लेखन विद्यार्थ्यांने स्वतःच्या अक्षरात लिहिलेले वा टंकलिखित स्वरूपात असावे.३. प्रकल्पाच्या शीर्षकपृष्ठानंतर संबंधित मार्गदर्शक, विभागप्रमुख यांच्या स्वाक्षरी असलेले प्रमाणपत्र असणे आवश्यक आहे.४. सदर प्रकल्प लेखन हे स्वतंत्र स्वरूपाचे असल्याबाबतचे विद्यार्थ्यांचे प्रमाणपत्र जोडणेही आवश्यक आहे.

B. A. (Faculty of Humanities) under CBCS 2022-2023

S. Y. B. A.

SEC Introduction to Research Methodology in Humanities

Sem. III

**SEC 1 A Introduction to Research Methodology in Languages
(02 Credits)**

• उद्दिष्टे -

1. साहित्यसंशोधनाची संकल्पना व त्याचे स्वरूप जाणून घेणे.
2. साहित्यसंशोधनाच्या पद्धती व अभ्यासक्षेत्रांची ओळख करून घेणे.
3. साहित्यसंशोधनाच्या प्रक्रियेचे आकलन करून घेणे.

• घटक विश्लेषण -

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
1.	साहित्यसंशोधन: संकल्पना व स्वरूप 1.1 साहित्यसंशोधन: स्वरूप, प्रेरणा, प्रयोजन व आवश्यकता 1.2 साहित्यसंशोधनाची पूर्वतयारी, संशोधकाचे अनिवार्य गुण 1.3 संशोधन पद्धती: विगमन, निगमन, विमर्शक, क्षेत्रीय, सर्वेक्षणात्मक, तुलनात्मक, ऐतिहासिक, विश्लेषणात्मक आदी पद्धती 1.4 संशोधनाची अभ्यासक्षेत्रे: साहित्यकृतीनिष्ठ संशोधन, साहित्यप्रकारनिष्ठ संशोधन, लेखकाचा अभ्यास, कालखंडाचा अभ्यास, भाषिक संशोधन, संहिता संपादन व विश्लेषण, लोकसाहित्यविषयक संशोधन, तौलनिक साहित्याभ्यास, वाङ्मयेतिहासासंबंधी संशोधन	01	15
2.	साहित्यसंशोधन: प्रक्रिया 2.1 संशोधन विषयाची निवड 2.2 संशोधनाचा आराखडा (विषयनिवडीमागील भूमिका, पूर्वसंशोधनाचा परामर्श, गृहितक, उद्दिष्टे, व्याप्ती, मर्यादा, संशोधन पद्धती, प्रकरणांची मांडणी) 2.3 संशोधन प्रबंधाचे लेखन: स्वरूप, मांडणी, लेखनतंत्र, भाषा, संदर्भाचे उपयोजन व संदर्भाची नोंद करण्याची पद्धत	01	15

	2.4 साहित्यसंशोधनाची साधने: संदर्भग्रंथ, नियतकालिके, वृत्तपत्रे, कोशवाङ्मय, सूचिवाङ्मय, हस्तलिखिते, शिलालेख, ताम्रपट इ.		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	02	30

• **संदर्भग्रंथ-**

1. संशोधन पद्धती: प्रक्रिया व अंतरंग - दु. का. संत, पुणे विद्यार्थी गृह, पुणे.
2. शोधविज्ञान कोश - दु. का. संत, पुणे विद्यार्थी गृह, पुणे.
3. वाङ्मयीन विद्वत्ता - दु. का. संत, पुणे विद्यापीठ प्रकाशन, पुणे.
4. संशोधनाचे पद्धतिशास्त्र - रमेश नारायण वरखेडे, मंगला रमेश वरखेडे, ॐ ग्रामण्ये इन्स्टिट्यूट ऑफ एज्युकेशनल एक्सलन्स, पुणे.
5. मराठी साहित्य संशोधन - संपा. अविनाश आवलगावकर, प्रतिमा, पुणे.
6. संशोधन: सिद्धांत आणि पद्धती - सदा कऱ्हाडे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
7. मराठी साहित्य संशोधन-स्वरूप आणि दिशा - श. रा. राणे, का. स. वाणी मराठी प्रगत अध्ययन संस्था, धुळे.
8. प्राचीन मराठी हस्तलिखिते: संशोधन आणि संपादन - श्री. रं. कुलकर्णी, का. स. वाणी मराठी प्रगत अध्ययन संस्था, धुळे.
9. संशोधकाचा मित्र - ग. ह. खरे, भारत इतिहास संशोधक मंडळ, पुणे.
10. भाषा व साहित्य संशोधन खंड १, २, ३ - संपा. वसंत जोशी व इतर, म. सा. प., पुणे.
11. शोधनिबंधाची लेखनपद्धती - स. गं. मालशे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
12. संशोधन: स्वरूप आणि पद्धती - संपा. सु. रा. चुनेकर व इतर, शिक्षण प्रसारक संस्था, संगमनेर.
13. सूचींची सूची - सु. रा. चुनेकर, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ व प्रतिमा, पुणे.
14. संहितासमीक्षा आणि पारिभाषिक संज्ञा - वसंत दावतर, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई.
15. संशोधनाची क्षितिजे (डॉ. वि. भि. कोलते अमृतमहोत्सवी गौरवग्रंथ) - संपा. भा. ल. भोळे
16. कोश व सूची वाङ्मय: स्वरूप आणि साध्य - संपा. सरोजिनी वैद्य व इतर, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई.
17. साहित्यसंशोधन : वाटा आणि वळणे - सुधाकर शेलार, अक्षरवाङ्मय, पुणे.
18. मराठी प्रबंध सूची - व. वि. कुलकर्णी, साहित्य प्रसार केंद्र, नागपूर.
- 19.

Sem. IV
SEC 1 B Introduction to Research Methodology in Social Sciences
(02 Credits)

• **उद्दिष्टे -**

1. सामाजिक शास्त्रांमधील संशोधनाची संकल्पना व त्याचे स्वरूप जाणून घेणे.
2. सामाजिक शास्त्रांच्या संशोधनपद्धती व अभ्यासक्षेत्रांची ओळख करून घेणे.
3. सामाजिक शास्त्रांमधील संशोधनाच्या प्रक्रियेचे आकलन करून घेणे.

• **घटक विश्लेषण -**

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
1.	सामाजिक शास्त्रांमधील संशोधनपद्धतीची ओळख 1.1 अर्थ, व्याख्या, उद्देश आणि महत्त्व 1.2 संशोधनपद्धती: आव्हाने आणि समस्या 1.3 संशोधनपद्धतीच्या पायऱ्या (टप्पे) 1.4 गृहितकृत्ये व वस्तुनिष्ठता: अर्थ, व्याख्या आणि महत्त्व 1.5 प्रश्नावली व अनुसूची: स्वरूपभेद	01	15
2.	संशोधन अहवाल लेखन 2.1 संशोधनसामग्री: अर्थ, व्याख्या आणि महत्त्व 2.2 नमुना निवड: अर्थ, व्याख्या आणि महत्त्व 2.3 अहवाल लेखन: अर्थ, व्याख्या आणि महत्त्व 2.4 निष्कर्ष आणि संदर्भसूची पद्धत	01	15
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	02	30

• **संदर्भग्रंथ-**

1. Research Methodology – Methods and Technique - C. R. Kothari
2. Methodology of research in Social Science – Krishnaswamy O. R.
3. Research Methodology: Logic Methods and Cases – Sameer S. Phanse
4. Research Methodology: Concepts and Cases – Deepak Chawala
5. Hypothesis Testing and Model Selection in Social Science – Manoj Dayal
6. समाजशास्त्रीय संशोधनाची तत्त्वे व पद्धती – रा. ना. घोटाळे
7. सामाजिक संशोधन पद्धती – पु. ल. भांडारकर
8. समाजशास्त्रीय संशोधन पद्धती – व्ही. एन. गजेंद्रगडकर, एस. बी. घुगरे

9. सामाजिक शास्त्रातील संशोधन पध्दती – प्रदीप आगलावे
10. सामाजिक शास्त्रातील संशोधन पध्दती - विजय जरारे

Equivalence

B. A.	Pattern (Before 2018)	CBCS Pattern (2018 - 2022)	CBCS Pattern (Since 2022-2023)
Sem. I	Compulsory English	Compulsory English	Compulsory English
	General Paper G-1	DSC 1	DSC 1
	General Paper G-1	DSC 2	DSC 2
	General Paper G-1	DSC 3	DSC 3
	General Paper G-1	DSC 4	DSC 4
	General Paper G-1	DSC 5	DSC 5
Sem. II	Compulsory English	Compulsory English	Compulsory English
	General Paper G-1	DSC 1	DSC 1
	General Paper G-1	DSC 2	DSC 2
	General Paper G-1	DSC 3	DSC 3
	General Paper G-1	DSC 4	DSC 4
	General Paper G-1	DSC 5	DSC 5
Sem. III	Compulsory English	Compulsory English	Compulsory English
	-----	MIL 1 (Compulsory Course) (Marathi/Hindi/Sanskrit/Urdu/ Pali/Aradhamagadhi)	-----
	Special Paper S-1	DSE 1 A	DSE 1 A
	Special Paper S-2	DSE 2 A	DSE 1 A
	General Paper G-2	DSC 1 A	DSC 1 A (Language-MIL 1 Compulsory)
	General Paper G-2	DSC 2 A	DSC 2 A (Social Sci. Subject)
	General Paper G-2	DSC 3 A	DSC 3 A (Social Sci. Subject)
-----	SEC 1 (Skill based Paper of any subject)	SEC 1 A Compulsory (Introduction to Research Methodology in Humanities)	
Sem. IV	Compulsory English	Compulsory English	Compulsory English
	-----	MIL 2 (Compulsory Course) (Marathi/Hindi/Sanskrit/Urdu/ Pali/Aradhamagadhi)	-----
	Special Paper S-1	DSE 1 B	DSE 1 B
	Special Paper S-2	DSE 2 B	DSE 1 B
	General Paper G-2	DSC 1 B	DSC 1 B (Language-MIL 2 Compulsory)
	General Paper G-2	DSC 2 B	DSC 2 B (Social Sci. Subject)
	General Paper G-2	DSC 3 B	DSC 3 B (Social Sci. Subject)
	-----	SEC 2 (Skill based Paper of any subject)	SEC 2 A Compulsory (Introduction to Research Methodology in Humanities)

Sem. V	Compulsory English	AEC - English Communication	AEC - English Communication
	-----	MIL 3 (Compulsory Course) (Marathi/Hindi/Sanskrit/Urdu/ Pali/Aradhamagadhi)	-----
	Special Paper S-3	DSE 3 A	DSE 3 A
	Special Paper S-4	DSE 4 A	DSE 4 A
	General Paper G-3	DSC 1 A	DSC 1 A (Language-MIL 3 Compulsory)
	General Paper G-3	DSC 2 A	DSC 2 A (Interdisciplinary Paper of Social Sci. Subject-GE 1 A)
	General Paper G-3	DSC 3 A	DSC 3 A (Interdisciplinary Paper of Social Sci. Subject-GE 2 A)
	-----	GE-1 B (Interdisciplinary Paper of any subject)	-----
	-----	GE-2 B (Interdisciplinary Paper of any subject)	-----
-----	SEC-3 (Skill based Paper of any subject)	SEC-2 Compulsory (Project Writing)	
Sem. VI	Compulsory English	AEC - English Communication	AEC - English Communication
	-----	MIL 4 (Compulsory Course) (Marathi/Hindi/Sanskrit/Urdu/ Pali/Aradhamagadhi)	-----
	Special Paper S-3	DSE 3 B	DSE 3 B
	Special Paper S-4	DSE 4 B	DSE 4 B
	General Paper G-3	DSC 1 B	DSC 1 A (Language-MIL 4 Compulsory)
	General Paper G-3	DSC 2 B	DSC 2 A (Interdisciplinary Paper of Social Sci. Subject-GE 1 B)
	General Paper G-3	DSC 3 B	DSC 3 A (Interdisciplinary Paper of Social Sci. Subject-GE 2 B)
	-----	GE-1 B (Interdisciplinary Paper of any subject)	-----
	-----	GE-2 B (Interdisciplinary Paper of any subject)	-----
-----	SEC-3 (Skill based Paper of any subject)	SEC-2 Compulsory (Project Writing)	

